

თანამედროვე ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის კვლევის საკითხები

ორგანიზებული დანაშაულობა მთელ მსოფლიოში ტრანსნაციონალურ ხასიათს იღებს. XXI საუკუნეში სწორედ ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობა იქცა რეალურ საფრთხედ მთელი კაცობრიობისთვის როგორც საკუთარი დამანგრეველი ზეგავლენით, ისე თავისი მასშტაბების მიხედვით.

ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობა დიდ პრობლემებს უქმნის სახელმწიფოსა და საზოგადოებას, ხელს უშლის რა ადამიანის უსაფრთხოების უზრუნველყოფასა და სახელმწიფოს მიერ მართლწესრიგის დაცვას, შიდა კონფლიქტების მოგვარებასა და მათ თავიდან აცილებას, ასევე ტერორიზმის, იარაღის გავრცელებისა და ადამიანების კრიმინალური ექსპლუატაციის პრევენციას [4].

ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობა მოვლენაა, რომელიც წინ ეღობება ნებისმიერი სახელმწიფოს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას, ამასთანავე მისი მასშტაბები მუდმივად ფართოვდება. მას შეუძლია, არა მხოლოდ აითვისოს ახალი ბაზრები, არამედ შეარყიოს სახელმწიფოს ეკონომიკური უსაფრთხოება, მით უმეტეს, თუ ეს სახელმწიფო გარდამავალი ეკონომიკის განვითარებადი ქვეყანაა. ამასთანავე, ტრანსნაციონალური დანაშაულობა გლობალურ ხასიათს ატარებს და მისი ზეგავლენისგან არც ერთი ქვეყანა თუ რეგიონი არაა დაზღვეული.

კრიმინოლოგები ისწრაფვიან ყოველმხრივ და ადექვატურად შეაფასონ იმ საფრთხის მასშტაბები და ხარისხი, რომელსაც სწრაფად მზარდი ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობა გვიქადის. ამისათვის ისინი აღნიშნულ მოვლენას განიხილავენ არა როგორც ორგანიზებული დანაშაულის “ტრადიციული” ფორმების მოდიფიკაციას, არამედ, როგორც საქმიანობის პრინციპულად ახალ სახეობას, რომელიც ორგანიზებულ დანაშაულებრივ სტრუქტურებს საშუალებას აძლევს, სწრაფად გაზარდონ კრიმინალური შემოსავლები, რითაც ემუქრებიან სახელმწიფოს ეკონომიკურ სტაბილურობასა და დემოკრატიული ინსტიტუტების განვითარებას. ამასთანავე ტრანსნაციონალური დაჯგუფებები დემონსტრაციულად წარმოაჩენენ საკუთარ შესაძლებლობებს და შედარებით ხელშეუხებლობას სამართალდამცავი სტრუქტურების მხრიდან [6, 34].

შეიძლება გამოვყოთ საერთო და ფაკულტატური მახასიათებლები, რომლებიც მსგავსია დამნაშავეთა ყველა ორგანიზებული ფორმირებისთვის და განსაკუთრებული თავისებურებები, რომლებითაც ხასიათდება ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულებრივი საქმიანობა.

ორგანიზებული დანაშაულობის საერთო ნიშნებია:

- კონკრეტული დანაშაულებრივი ფორმირების მდგრადობა, რაც გამოიხატება მის ხანგრძლივ აქტიურობაში და მსგავსი დანაშაულების არაერთჯერადად ჩადენაში;
- როლების გადანაწილება ორგანიზაციის წევრებს შორის ვერტიკალური (ხელმძღვანელი რგოლის გამოყოფით) და ჰორიზონტალური (დანაშაულებრივი სპეციალიზაციის) პრინციპებით;
- იერარქიული სტრუქტურა, რომლის უმაღლესი რგოლი წარმოდგენილია მინიმუმ ერთი პირით, რომელიც ხელმძღვანელობს ორგანიზაციის საქმიანობას;

- ძალისხმევის მიმართვა განსაზღვრული სახეობის დანაშაულებრივ საქმიანობაზე (რაც უფრო მსხვილია ორგანიზაცია, მით უფრო ფართეა აღნიშნულ სახეობათა წრე);
- მინიმალურ ვადებში მაქსიმალური შემოსავლების მიღების მიზნის არსებობა;
- ჯგუფის წევრებს შორის სოციალური ურთიერთდახმარების სისტემის ფუნქციონირება (მაგალითად “ობშიაკის” სისტემა);
- აქტიური წინააღმდეგეძეება სამართალდამცავი ორგანოების მიმართ, მათ შორის, კორუფციული მექანიზმების გამოყენებითაც;
- მკაცრი შიდა დისციპლინა, ქვევის განსაზღვრული კოდექსის არსებობა, რომლის დამრღვევთა მიმართ ტარდება დამსჯელობითი ღონისძიებები.

ფაკულტატური ნიშნებია:

- ორგანიზაციის ხელმძღვანელის იზოლირება კონკრეტული დანაშაულებრივი საქმიანობისგან: ის არ მონაწილეობს დანაშაულის ჩადენაში, ხშირად არც აქვს პირდაპირი კავშირი მის შემსრულებლებთან და რჩება საქმიანობის იდეურ შთამგონებლად;
- დანაშაულებრივი შემოსავლების ლეგალიზაციის (“გათეთრების”) მექანიზმების გამოყენება;
- კადრების შერჩევა ნაციონალური და კლანური ნიშნების მიხედვით;
- ახალი ტექნიკური საშუალებების გამოყენება დანაშაულებრივ საქმიანობაში.

ნიშნები, რომლებიც დამახასიათებელია მხოლოდ ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობისთვის:

- ორგანიზებული დანაშაულებრივი საქმიანობის წარმოება ერთზე მეტ სახელმწიფოში;
- ორგანიზებული დანაშაულებრივი საქმიანობის წარმოება ერთ სახელმწიფოში, მაგრამ მისი მომზადების, დაგეგმვისა თუ კონტროლის განხორციელება სხვა სახელმწიფოში;
- ორგანიზებული დანაშაულებრივი საქმიანობის წარმოება ერთ სახელმწიფოში, მაგრამ იმ ორგანიზებული ჯგუფის მონაწილეობით, რომელიც დანაშაულებრივ ქმედებას ერთზე მეტ სახელმწიფოში ახორციელებს;
- ორგანიზებული დანაშაულებრივი საქმიანობის გახორციელება ერთ სახელმწიფოში მისი ძირითადი შედეგების სხვა სახელმწიფოში წარმოჩენით.

ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის შესახებ გაეროს კონვენციის მიხედვით, ტრანსნაციონალურ ორგანიზებულ დანაშაულობას მიეკუთვნება ადამიანის კრიმინალურ ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ისეთი დანაშაულები, როგორცაა: ადამიანის ტრეფიკინგი, ორგანიზებული პროსტიტუცია, ადამიანის ორგანოებით ვაჭრობა და არალეგალური მიგრაცია [16].

ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის განვითარებას საფუძვლად უდევს შემდეგი სამი ფაქტორი:

- ეკონომიკის გლობალიზაცია;
- გლობალური საკომუნიკაციო სისტემების სრულყოფა;
- იმიგრაციული პროცესების ზრდა.

ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის ცნებით ოპერირებისთვის, უპირველეს ყოვლისა, უნდა განვსაზღვროთ მისი არსი და ძირითადი მახასიათებლები [5].

დეფინიციისადმი სწორი მიდგომა საშუალებას იძლევა რეალურად შევაფასოთ საფრთხის მასშტაბები, განვსაზღვროთ ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის ფორმირების გზები, მისი აღმოცენებისა და არსებობის მიზეზები. ეს, თავის მხრივ, ეხმარება საერთაშორისო საზოგადოებას გააერთიანოს ყველა სახელმწიფოს ძალისხმევა და შეიმუშავოს

ტრანსნაციონალურ დანაშაულობასთან წინააღმდეგქმედების ადეკვატური ღონისძიებების კომპლექსი.

სამწუხაროდ, აღნიშნული მოვლენით განპირობებული გლობალური საფრთხის გაცნობიერება და მის წინააღმდეგ კოორდინირებული ქმედების აუცილებლობის საკითხი სულ ცოტა ხნის წინ - XXI საუკუნის მიჯნაზე აღმოცენდა [2]. ამიტომ ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის აღწერისა და კლასიფიკაციის ცალკეული მცდელობის მიუხედავად, უკანასკნელ დრომდე არ შეუმუშავებიათ მისი მკაფიო განსაზღვრება და ყოვლისმომცველი დახასიათება.

ერთერთი პირველი განსაზღვრება აღნიშნული მოვლენისა შემოთავაზებულ იქნა ორგანიზებული დანაშაულობისადმი მიძღვნილ საერთაშორისო სიმპოზიუმზე სანტ-კლაუდში 1988 წელს. საკითხის განხილვის შედეგად ინტერპოლის 46 წევრი-ქვეყნის 84 მონაწილე შეთანხმდა, რომ შემდგომ დისკუსიებში “ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის” ქვეშ ეგულისხმათ “ადამიანთა ორგანიზებული ჯგუფის ნებისმიერი უწყვეტი დანაშაულებრივი საქმიანობა, რომლის მთავარი მიზანია შემოსავლების მიღება ყველგან - ნაციონალური საზღვრების გარეშე” [17,8].

მოცემულმა განსაზღვრებამ საშუალება მოგვცა, გამოგვეყო ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის ოთხი ძირითადი ნიშანი:

1. ორგანიზაციის არსებობა და მასში მონაწილეობა;
2. საქმიანობის უწყვეტობა;
3. მიზნად მოგების მიღების დასახვა;
4. მოგების მიღწევის ხერხები, რომლებიც ეყრდნობა ეროვნული საზღვრების იგნორირებას.

ყველა ჩამოთვლილი ნიშანი, უეჭველია, წარმოადგენს ტანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის ამა თუ იმ მახასიათებელს, მაგრამ პირველი სამი საბაზოა კლასიკური ორგანიზებული დანაშაულობის ფორმულირებისთვისაც. მხოლოდ ერთადერთი ნიშანი – დანაშაულებრივი საქმიანობის განხორციელება როგორც ეროვნული საზღვრების შიგნით, ისე მის ფარგლებს გარეთ – ამჟღავნებს ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის სპეციფიკას. მაგრამ, გამოხატავს რა მის ძირითად არსს, ეს ერთადერთი ნიშანი არ გვაძლევს საშუალებას, სრულად შევაფასოთ პრობლემის გლობალურობა, მით უმეტეს, მთლიანად მოვიცვათ მისი მახასიათებლები და თავისებურებები.

თანამედროვე კრიმინოლოგიურ ლიტერატურაში წარმოდგენილია ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის განმარტებების საკმარისი რაოდენობა [8]; [10]; [13]; [14]; [15]. ცალკეული ავტორი მოცემული მოვლენისათვის დამახასიათებელ ნიშნებს განსხვავებული პოზიციებიდან აღწერს, შესაბამისად მათ დახასიათებებში შეინიშნება გარკვეული განსხვავებების არსებობა. შეიძლება გამოვყოთ ორი დომინირებული მიდგომა ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის დეფინიციის სტრუქტურისადმი. ერთერთ მათგანში ყურადღება აქცენტირებულია თავად დანაშაულებრივი ორგანიზაციების აღწერაზე. დაწვრილებითაა განხილული ძირითადი ტრანსნაციონალური დანაშაულებრივი ორგანიზაციების საქმიანობის სტრუქტურა, იერარქია და სპეციალიზაცია, ასევე მათი ზოგიერთი სტრუქტურული თავისებურება [11]; [14]; [15]. მსგავსი მიდგომა არ იძლევა საშუალებას, გამოვკვეთოთ ის სპეციფიკური ნიშნები, რომელთა არსებობა დაგვებმარება, გამოვაცალკევოთ ისინი სხვა განვითარებადი დანაშაულებრივი ორგანიზაციებისაგან, რომლებიც ასევე იძენენ ტრანსნაციონალურ ხასიათს და გადიან საერთაშორისო არენაზე ზემოგების მიღებისთვის.

უფრო რაციონალურია მეორე ტიპის მიდგომა, რომელიც ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის ცნების განმარტებამდე მიდის მისთვის დამახასიათებელი ყველაზე უფრო ტიპური ნიშნების ანალიზის მეშვეობით. კრიმინოლოგების აზრით, შეიძლება გამოვყოთ თოთხმეტამდე ასეთი ნიშანი. მათი შესწავლით ირკვევა, რომ ცალკეულ შემთხვევაში ისინი მოიცავენ როგორც ზოგადად ორგანიზებული დანაშაულებრივი ფორმირებების, ისე მათი ტრანსნაციონალური სახეობებისთვის დამახასიათებელ ნიშნებს.

სხვა შემთხვევებში ავტორები განიხილავენ მხოლოდ იმ ნიშნებს, რომლებიც ტრადიციულ ორგანიზებულ დაჯგუფებებს განასხვავებენ ტრანსნაციონალურისაგან [5]; [9, 154-156]; [14, 4].

იმისათვის, რომ განისაზღვროს ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის არსი, აუცილებელია ყურადღების ფოკუსირება მახასიათებლებზე, რომლებიც ნიშანდობლივია მხოლოდ ამ საქმიანობისთვის და მიჯნავს მას ორგანიზებული დანაშაულობის სხვა ფორმებისგან. ასე მაგალიად, ლ. შელი გამოყოფს ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის 3 განმასხვავებელ ნიშანს:

1. ორგანიზაცია ბაზირებულია ერთი სახელმწიფოს ტერიტორიაზე;
2. მას შეუძლია, დანაშაული ჩაიდინოს ერთი ქვეყნის საზღვრებში, მაგრამ, როგორც წესი, თავის კრიმინალურ აქტივობას განავრცობს რამდენიმე ქვეყნის ტერიტორიაზე;
3. მსგავსი ორგანიზაციების ხელმძღვანელებს შეუძლიათ მხილების რისკის მინიმუმამდე დაყვანა კრიმინალური აქტივობისა და ნეგატიური შედეგების სხვა ქვეყნების ტერიტორიებზე გადატანით კონკრეტული შემსრულებლებისა და უცხო ქვეყნის სამართალდამცავი ორგანოებისგან გამიჯვნის მიზნით [14, 4].

ორგანიზებული დანაშაულობა სულ უფრო მეტად იყენებს მართვის მოქნილ ქსელებს და ნაკლებად ფორმალურ იერარქიულ სტრუქტურებს. ორგანიზების ამ ფორმას გააჩნია ისეთი დადებითი მხარეები, როგორცაა მრავალფეროვნება, მობილობა, დაცულობა. სხვადასხვა ქსელს შორის კავშირები XX საუკუნის დასასრულის ორგანიზებული დანაშაულობის ერთერთი უმთავრესი თავისებურებაა, რომელმაც კონგლომერატების შექმნის შესაძლებლობა წარმოშვა. კრიმინალური ქსელების მოქნილობა მეტად მომგებიანია და არსებითად განსხვავდება სახელმწიფოთაშორისო ძალოვანი სტრუქტურების კოოპერაციების მასიური სისტემებისგან, რომელთათვისაც დამახასიათებელია ინფორმაციის გაცვლის უფრო დაბალი ტემპი, ბიუროკრატიზაცია და არაკომპეტენტურობა ორგანიზებული დანაშაულობის სისხლისსამართლებრივი ძიებისა და სამართლებრივი დევნის საქმეში.

საკუთარი ეფექტურობის წყალობით ორგანიზებული დანაშაულობა ქმნის ახალ “პროდუქციას”, მოიპოვებს ახალ სასაქონლო და მომსახურების ბაზრებს, აღრმავებს ტრანსნაციონალურ კოოპერაციას. ესპანეთის პოლიციის წარმატებულმა ოპერაციამ, რომელმაც სხვა ევროპულ სამართალდამცავ ორგანოებთან ერთად ჩაატარა მასშტაბური ოპერაცია სახელწოდებით “იავა” და დააკავა 60-ზე მეტი დამნაშავე, მათ შორის, ქართველი “კანონიერი ქურდებიც”, აჩვენა, რომ პოსტსაბჭოთა კრიმინალური სტრუქტურები მჭიდრო კოოპერაციაში არიან ლოკალურ ორგანიზებულ დამნაშავეებთან და იყოფენ კრიმინალურ შემოსავლებს ნარკობიზნესიდან, შეკვეთილი მკვლელობებიდან, ფულის გათეთრებიდან და უკანონო მიგრაციიდან [21]. ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობა ადვილად რეაგირებს სიტუაციის შეცვლაზე რომელიმე ქვეყანაში და წარმატებით იყენებს უთანხმოებას სამართალდამცავი სტრუქტურების საერთაშორისო კოოპერაციაში [9, 155-156].

ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულებრივი ჯგუფები ეწევიან სხვადასხვა სახის კრიმინალურ საქმიანობას. მათ შორის ვხვდებით დანაშაულის ტრადიციულ (რეკეტი, პროსტიტუციაში ჩაბმა, ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვა) და თანამედროვე რთულ

(სამრეწველო და ტექნოლოგიური შპიონაჟი, მანიპულაციები ფინანსურ ბაზარზე და სამშენებლო ბიზნესში და ა.შ.) ფორმებს. ამგვარი საქმიანობა ეფუძნება სახელმწიფო სტრუქტურების კორუმპირებულობას, არაკეთილსინდისიერ კონკურენციას და კორპორაციული ინტერესების ლობირებას როგორც სახელმწიფო სამართლებრივი სისტემის ჩარჩოებში, ისე მის გარეთ. ეს სისტემა გულისხმობს “ფულის გათეთრებას” მისი ჩადებით ბანკებში, საფინანსო ინსტიტუტებში და ბიზნესში მთელ მსოფლიოში, რაც უზრუნველყოფს უკანონო შემოსავლების გათეთრებისათვის სტრუქტურების ფორმირებას, კორუმპირებული ჩინოვნიკების და საერთაშორისო ორგანიზაციების მოსყიდვას.

ტრანსნაციონალური დანაშაული ვლინდება სხვადასხვა სახით, რომელთა შორის ერთერთი ყველაზე უფრო საშიში ფორმათაგანია ადამიანების კრიმინალური ექსპლუატაცია, რაც გამოიხატება ტრეფიკინგში, პროსტიტუციაში, პორნობიზნესსა და არალეგალურ მიგრაციაში [1]. ამის გათვალისწინებით, საერთაშორისო საზოგადოებამ გაეროს სტრუქტურების მეშვეობით ხელი შეუწყო ტრანსნაციონალურ ორგანიზებულ დანაშაულთან და მის ისეთ ფორმებთან ბრძოლის კონვენციის მიღებას, როგორცაა ადამიანის ტრეფიკინგი და არალეგალური მიგრაცია.

თანამედროვე სამეცნიერო ლიტერატურაში ტრანსნაციონალური დანაშაულებრივი ორგანიზაციების ცნების განსაზღვრისათვის გამოიყენება შემდეგი მიდგომები:

1. აღწერენ მოცემული სახეობის დანაშაულობის ყველაზე უფრო ტიპურ ნიშნებს ტრანსნაციონალური დანაშაულებრივი ორგანიზაციების დახასიათების საფუძველზე [17, 8-10]; [19, 28];
2. იყენებენ უფრო ფართე (“ტრანსნაციონალური დანაშაულობა”) [18, 20] და უფრო ვიწრო (“ტრანსნაციონალური კრიმინალური კორპორაციების საქმიანობის”) [3, 12] ცნებების კომბინირებულ განსაზღვრებას.

უდავოა, რომ ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობა, ისევე როგორც, დანაშაულობის ნებისმიერი სხვა ფორმა, ხასიათდება საქმიანობის საკუთარი სპეციფიკური მეთოდებით და მონაწილეების ქცევის მოდულებით. ამიტომ მისი ძირითადი ნიშნების აღწერისთვის აუცილებელია გავანალიზოთ, როგორც საქმიანობის, ისე მისი სუბიექტების მახასიათებლები. იმისათვის, რომ განვაცალკევოთ ერთი სახელმწიფოს საზღვრებში მოქმედი ორგანიზებული დანაშაულობისა და მისი ტრანსნაციონალური ფორმების სუბიექტები, აუცილებელია, ყურადღებით შევისწავლოთ ასეთი ორგანიზაციების საქმიანობა. კრიმინოლოგთა უმრავლესობის აზრით, სწორედ სივრცობრივად შემოუსაზღვრავ კრიმინალურ საქმიანობაში ორგანიზებული დანაშაულობა ტრანსნაციონალური ხდება, თუ:

1. ის უკავშირდება მატერიალური და არამატერიალური რესურსების სახელმწიფო საზღვრებზე გადატანის უკანონო ოპერაციების წარმოებას, რასაც არსებითი ეკონომიკური სარგებელი მოაქვს;
2. მისი განხორციელებისას გამოიყენება სხვა ქვეყნებში არსებული ხელსაყრელი საბაზრო კონიუნქტურა, მნიშვნელოვანი განსხვავებები სხვადასხვა ქვეყნის სისხლისსამართლებრივ სისტემებში და მათ ლეგალურ ეკონომიკაში შეღწევა კორუფციისა და ძალადობის დახმარებით;
3. ხორციელდება ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულებრივი საქმიანობა, ანუ ის სცილდება ერთი სახელმწიფოს საზღვრებს, რამაც თანამედროვე პირობებში საერთაშორისო პროცესის სახე მიიღო და კრიმინალური ევოლუციის უმაღლეს დონედ მოგვევლინა [17, 5].

თანამედროვე საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებმა და ორგანიზებული დანაშაულობის ფართო კავშირებმა გააადვილა კონტაქტების დამყარება პარტნიორებთან სხვა ქვეყნებსა და კონტინენტებზე. ელექტრონული ანგარიშგების თანამედროვე საბანკო სისტემები საერთაშორისო დანაშაულებრივი საქმიანობის განხორციელების საშუალებას იძლევა, რაც, უპირველეს ყოვლისა, უკავშირდება უკანონოდ მიღებული შემოსავლების გათეთრებას, ასევე სხვადასხვა სახის ფინანსური მაქინაციების წარმოებას.

ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულებრივი საქმიანობა კრიმინალური ქცევის ყველაზე პროფესიონალური და რაციონალური ნაწილია. მისთვის განსაკუთრებით დამახასიათებელია შესაძლო რისკის მინიმუმამდე დაყვანისა და მაქსიმალური მოგების მიღებისადმი სწრაფვა. დანაშაულებრივი ორგანიზაციები სწავლობენ საკუთარ და სხვის შეცდომებზე. მათ აქვთ სიტუაციისა და მისი შესაძლო განვითარების სტრატეგიული ხედვის უნარი. ისინი ხშირად იყენებენ მაღალი კლასის სპეციალისტების დახმარებას, იყენებენ ყველაზე თანამედროვე ტექნოლოგიებს.

ამა თუ იმ ქვეყანაში მოქმედი ორგანიზებული დანაშაულებრივი არასოდეს გადააბიჯებდნენ ნაციონალურ საზღვრებს, რომ არ ჰქონდეთ სერიოზული სარგებელი, მნიშვნელოვანი უპირატესობა და შესაძლებლობები. სწორედ ამ მიზნების მიღწევისთვის დაიწყეს საერთაშორისო მასშტაბის ოპერაციების განხორციელება ნაციონალურმა კრიმინალურმა ორგანიზაციებმა, რასაც შედეგად მათი ტრანსნაციონალიზაცია მოჰყვა.

ტრანსნაციონალური ოპერაციების წარმოება დანაშაულებრივი ორგანიზაციებისთვის ხელმისაწვდომს ხდის მომგებიან ბაზრებს. საშუალებას აძლევს მათ, შეაღწიონ ასეთ ბაზრებზე ისე, რომ იმოქმედონ ტერიტორიებიდან, სადაც ისინი სამართალდამცავი ორგანოების მხრიდან შედარებით ხელშეუხებლები არიან. შემოსავლები დანაშაულებრივი საქმიანობიდან მსოფლიო საფინანსო სისტემების არხებით იმალება ოფშორულ ზონებში და შედარებით რბილად რეგულირებად საბანკო ცენტრებში.

ასეთი ორგანიზაციები იქცევიან მსოფლიო ეკონომიკის მნიშვნელოვან მოთამაშეებად და ასრულებენ განსაკუთრებულ როლს კანონით აკრძალული საქმიანობის სფეროებში, მაგალითად, ადამიანების ორგანოებით ვაჭრობისა და მათი კრიმინალური ექსპლუატაციის ორგანიზებაში, რამაც გლობალური მასშტაბები მიიღო და ისეთი შემოსავლები მოაქვს, რომლის რაოდენობა აღემატება ზოგიერთი განვითარებადი და განვითარებული ქვეყნის შიდა საერთო პროდუქტის მაჩვენებელს [12]; [2]. ვაშინგტონის ნაციონალური სტრატეგიული საინფორმაციო კომიტეტის ექსპერტების მოსაზრებების თანახმად, “მსოფლიო მაფიის” შემოსავალი დაახლოებით 1 ტრილიონი დოლარია. თანხის ეს რაოდენობა თითქმის ამერიკის ფედერალური ბიუჯეტის ექვივალენტურია [7].

ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის ცნების განსაზღვრისას არ შეიძლება, შემოვიფარგლოთ მხოლოდ ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულებრივი საქმიანობის დახასიათებით. აღნიშნული ცნების მნიშვნელოვან კომპონენტს აგრეთვე წარმოადგენს იმ სუბიექტთა სპეციფიკის განსაზღვრა, რომლებიც ახორციელებენ ამგვარ საქმიანობას.

ამასთანავე, ტრანსნაციონალური დანაშაულობის დახასიათება მხოლოდ თავის საქმიანობაზე დაყრდნობით არ იძლევა მისი გამოცალკეების საშუალებას ისეთი მომიჯნავე ცნებებისგან, როგორცაა, მაგალითად, “საერთაშორისო დანაშაულობა”, რომლის ერთერთი ნიშანთაგანი ასევე ნაციონალური საზღვრების იგნორირებაა დანაშაულის ჩადენის დროს. აღნიშნული ორი ცნების გამიჯვნისას უნდა აღვნიშნოთ, რომ საერთაშორისო დანაშაული გულისხმობს ტრანსნაციონალურ-სტრუქტურირებული ან პროფესიული დანაშაულებრივი

გაერთიანებების მართლსაწინააღმდეგო ფუნქციონირებას, რომელთაც არ ახასიათებთ ჩვეულებრივი დამნაშავეებისგან (სხვადასხვა რაოდენობითა და ერთობის ურთიერთგანსხვავებული სიმყარით, მარტო მოქმედი დამნაშავეის ჩათვლით) შემდგარი ჯგუფების მკაფიო ორგანიზება და დანაშაულებრივი ჩანაფიქრის რეალიზაციის მიზნით საჭიროებენ სახელმწიფოთა საზღვრების გადაკვეთას, რათა მიიღონ უკანონო მატერიალურ-ფულადი სახსრები [20, 233].

უდავოა, რომ “საერთაშორისო დანაშაულობა” მნიშვნელოვნად უფრო ფართო ცნებაა, ვიდრე “ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობა” და რომ ეს უკანასკნელი მისი სტრუქტურული ელემენტია. მათი გამოიჯვნა კი ხდება ტრანსნაციონალური დანაშაულებრივი საქმიანობის სუბიექტების, მასშტაბებისა და ორგანიზებულობის ხარისხის მიხედვით.

განმარტებიდან გამომდინარე, საერთაშორისო დანაშაულის სუბიექტი შეიძლება იყოს ნებისმიერი ჯგუფი ან ორგანიზაცია, ასევე მარტო მოქმედი დამნაშავე. ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის სუბიექტთა შემადგენლობა უფრო ვიწროა და რიგი მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი ნიშნის მატარებელია. ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის სუბიექტთა ძირითად ჯგუფს ქმნიან დანაშაულებრივი ორგანიზაციები და საზოგადოებები, რომლებიც ეყრდნობიან საკუთარი ფილიალების ქსელს სხვადასხვა ქვეყანაში. მათთვის დამახასიათებელი უფრო ტიპური ნიშნებია: ორგანიზებულობის მაღალი დონე, ოჯახური ან ეთნიკური ბაზა, რაც წყვეტს ორგანიზაციის შევსების, საქმეში ჩახედულობისა და შიდა დისციპლინის პრობლემებს, ტრანსნაციონალური კავშირების არსებობა სხვა ქვეყნების დანაშაულებრივ ორგანიზაციებთან, სწრაფვა ვიწროკორპორაციული ინტერესების დაცვისა და განხორციელებისკენ, სწრაფი ადაპტაცია სამართალდამცავი ორგანოების მხრიდან მათზე ზეწოლის გამძლიერებასთან.

გარდა ამისა, ტრანსნაციონალური დანაშაულებრივი ორგანიზაციების სუბიექტების ნაწილი წარმოადგენს დანაშაულებრივი ორგანიზაციებისა და სახელმწიფოს სიმბიოზს, სადაც უკანასკნელი თავისი სტრუქტურების მეშვეობით იყენებს დანაშაულებრივ სახსრებს, საშუალებებსა და საქმიანობის სახეობებს საკუთარი მიზნების მიღწევისთვის ან მთლიანად დამოკიდებულია კრიმინალურ ორგანიზაციებზე, რომლებიც თავის მხრივ სარგებლობენ სახელმწიფო ატრიბუტიკით, როგორც საფართო საკუთარი საქმიანობის ჭეშმარიტი არსის შესანიღბად.

ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულებრივი საქმიანობა, საერთო ნიშნის - “საზღვრის გადაკვეთის” გარდა, ხასიათდება უწყვეტი ფუნქციონირებით, კავშირების გლობალური მასშტაბებით, სტრუქტურული მსგავსებით ლეგალურ ბიზნესთან, მაგრამ სოციალური კონტროლისგან დაცვის უფრო მაღალი ხარისხით, კორუფციისა და ძალადობის გამოყენებით მიზნის მიღწევისათვის.

ყოველივე ზემოთქმულის გათვალისწინებით, **ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობა** შეიძლება განვმარტოთ, როგორც დანაშაულებრივი ორგანიზაციებისა და თანასაზოგადოებების საქმიანობა, რომელთაც გააჩნიათ ფილიალების განტოტვილი ქსელი სხვა ქვეყნებში, იყენებენ საერთაშორისო კავშირებს გლობალური უკანონო ოპერაციების მუდმივად განხორციელებისთვის, რაც დაკავშირებულია ინფორმაციის ნაკადის, ფულის, ფიზიკური ობიექტების, ადამიანების, მატერიალური და არამატერიალური საშუალებების გადაადგილებასთან სახელმწიფო საზღვრებზე ხელსაყრელი საბაზრო კონიუნქტურის გამოყენების მიზნით საზღვარგარეთის ერთ ან რამოდენიმე სახელმწიფოში არსებითი ეკონომიკური სარგებლის მიღებისა და სოციალური კონტროლისათვის თავის ეფექტურად არიდებისთვის კორუფციის, ძალადობისა და სხვადასხვა ქვეყნის სისხლისსამართლებრივ სისტემებს შორის მნიშვნელოვანი განსხვავებების გამოყენებით.

უნდა ვაღიაროთ, რომ სახელმწიფოები და საერთაშორისო ორგანიზაციები ძალიან ნელა რეაგირებენ ორგანიზებული დანაშაულობისა და კორუფციის საფრთხეებზე. ამის მიზეზებია არასაკმარისი თანამშრომლობა სახელმწიფოებს შორის, საერთაშორისო დაწესებულებების სუსტი ურთიერთკოორდინაცია, არსებული დებულებების არაადეკვატური დაცვა ბევრი სახელმწიფოს მიერ.

ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობის კონკრეტულ გამოვლინებებთან ბრძოლის ეფექტურობა სხვადასხვაა. რიგ შემთხვევაში, შესაძლებელია ტრანსნაციონალური დანაშაულობისა და კორუფციის წინააღმდეგ რეალური პროგრამების განხორციელება, რაც კარგად ჩანს საქართველოს მაგალითზე.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. გაეროს გენერალური მდივნის ჩანაწერი, 2 დეკემბერი, 2004A/59/56.
2. პრობლემები და საშიშროება, რომელთაც ქმნის ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაული მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონში. *მინისტრების დონეზე ჩატარებული ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულობისადმი მიძღვნილი მსოფლიო კონფერენციის ცნობარი*. ნეაპოლი, 21-23 ნოემბერი. 1994. E/CONF. 88/2. 1994. 18 Aug.
3. Billy's Money Laundering Home Page by Billy Steel. 2004.
4. Brock Mark, Miguel De Anda, Rummel Joseph and Calderon Michelle. March 29, 2010; December 2004. The Impact of Transnational Organized Crime A/59/565.
5. Calvani Sandro - Transnational Organized Crime: a global concern NATO DEFENSE COLLEGE- <http://www.unicri.it/www/staff/speeches/080519b-dir.pdf/> Rome, 16 May 2008.
6. Edwards A. and Gill P. 2003. *Transnational Organized Crime; Perspectives on Global Security*. London: Routledge.
7. Global Mafia Special Report. *Newsweek*. Washington, 1995.
8. *Global Organized crime and International Security* / Ed. by E.Viano. Ashgate. Pub. Ltd. 1999.
9. Godson R., Olson W. International Criminal Organization. *Organized Crime: Contemporary Issues*.
10. Kenney D.J. Finckenauer J.O. 1995. *Organized Crime in America*. Wadsworth Pub. Com.
11. Lyman M. D., Potter G.W. 1999. *Organized Crime*. 2nd ed. Prentice-Hall Inc.
12. OECD, The economic impact of counterfeiting and piracy, 2007.
13. *Organisierte Kriminalitat in Europa* / M. Edelbacher. Wien: Linde. 1998.
14. Richards J. R. 1999. Transnational Criminal organization, Cybercrime, and Money Laundering. CRC Press LLC.
15. *The United Nations and Transnational Organized Crime* / Ed. by P.Williams and E. Savona. Portland. Oregon. 1996.
16. UN Convection against Transnational Organized Crime/
www.unodc.org/unodc/en/.../index.html
17. Воронин Ю.А. 1997. *Транснациональная организованная преступность*. Екатеринбург.
18. Зорин Г. А., Танкевич О. В. 1997. *Понятие транснациональной преступности*. Гродно.
19. *Основы борьбы с организованной преступностью*.
20. Уголовная юстиция: Проблемы международного сотрудничества. Международный научно-исследовательский проект. М., 1994. С. 233.
21. <http://rus.ruvr.ru/2010/03/15/5295734.html>;
<http://news.rambler.ru/Russia/world/5674764/?page=2>

Contemporary Transnational Organized Crime Research Issues

Summary

The paper presents the characteristics of transnational organized crime as a negative social phenomenon.

In the XXI century transnational organized crime has become a real threat to the security of the humanity by its scale and devastating consequences. Transnational crime is a global phenomenon and no state or region of the world can be insured from its negative effects.

Development of transnational organized crime is based on the following three factors:

- Globalization of the economy;
- The improved global communication systems;
- Increased immigration processes.

In the article are analyzed four major features of transnational organized crime:

- (1) the existence of a criminal organization or participation in it;
- (2) continuity of activities;
- (3) the presence of goal – profit;
- (4) the ways to achieve criminal objectives, based on the disregard of national boundaries.

Organized crime is increasingly operating through the flexible network rather than through more formal hierarchies. This form of organization provides criminals such advantages as diversity, flexibility, low visibility and longevity. Communications between different networks became one of the main features of organized crime in the 90s, thus leading to the creation of networks of networks.

The flexibility of these networks is in sharp contrast with the bureaucratic systems of exchange of information and lack of cooperation in criminal investigations and prosecutions by the states. In addition, such networks allow them to create new products or opening new territorial markets for their goods and services, as it tried to make the "thieves in law", forging links with the Italian Mafia and other European criminal organizations. Transnational organized crime is able to adapt taking advantage of the changing situation in any country and make good use of disagreement in the international cooperation of law enforcement forces.

The article deals with the activities of transnational organized groups that are involved in various types of criminal activities, ranging from the traditional species, such as racketeering, or resulting in prostitution and drug trafficking and modern complex forms as an industrial and technological espionage, manipulation of the financial market and construction business . This activity is based on the corruption of state structures, unfair competition, and lobbying of corporate interests, both within and outside the legal system of the state.

The system involves "laundering" money through their investment in banks, financial institutions and businesses around the world promoting the development of structures to launder dirty money

pay in corrupt government officials and international organizations. Transnational crime manifests itself in various forms among which one of the most dangerous forms is the criminal exploitation of people such as trafficking, prostitution, porn business and illegal migration. Considering this, the international community through UN agencies contributed to the adoption of the Convention against transnational organized crime, and especially such forms as human trafficking and illegal migration.

The following approaches are used for defining the concept of transnational criminal organizations:

1. Describe the most typical features of this type of crime through the characterization of transnational criminal organizations;
2. Use the combined definition of the broader concept ("transnational crime") and the narrower concept ("activities of transnational criminal corporations").

Studies confirm that transnational organized crime, like any other form of crime has its own special methods of activities and the characteristic behaviors of its members. Therefore, while describing its main features, it is necessary to analyze the characteristics of the activity itself and its subjects. The author believes that the hallmark of leading transnational organized crime is a specific activity that is not the only restriction is space. Determination of the main features of transnational organized crime allows us to distinguish organized crime that exists within individual states and transnational crime.

The paper analyzes the factors under which an organized criminal activity is becoming transnational. In particular, if:

1. it is related to the illegal operations on transferring tangible and intangible assets across the national borders what brings substantial economic benefits;
2. while its implementation are used the profitable market conditions of other countries, significant differences in criminal justice systems of other countries and entrance in their legitimate economy through corruption and violence.

Transnationalization of organized crime is now considered by scientists as one of the highest levels of the criminal evolution. Modern communication technologies and broad contacts of organized crime made it easier to establish contacts with counterparts in other countries on other continents. Modern bank electronic payment systems enable the international criminal transactions related primarily to the "laundering" illegal proceeds as well as various kinds of financial fraud.

Transnational organized crime activity is the most efficient and professional part of criminal behavior, for its most characteristic feature is the desire to minimize risks and maximize profits. Criminal organizations are able to learn from their own mistakes and the mistakes of other people. They have the ability of strategic vision of the situation and its possible development. They often resort to the help of highly skilled professionals, use the latest technology. Organized criminals operating in any country will never cross its national borders if they do not see the benefits, serious advantages and opportunities.

In pursuing these objectives, the most powerful national criminal organizations started to carry out operations on an international scale, thus becoming transnational criminal organizations.

According to the author of the article, the transnational organized crime:

1. Is related to illegal operations on a transfer of pecuniary and non-pecuniary assets across national boundaries bringing significant economic benefits;
2. Penetrates into the legitimate economy of the third countries through corruption and violence.
3. To implement the expansion of transnational criminal organizations used the favorable market conditions, inadequate legislation, as well as corrupt government officials of other states;
4. Represents one of the highest levels of criminal evolution as beyond the limits of the national territory of one state and become an internationally significant process;
5. Become inaccessible to law enforcement systems of individual states which cannot resist the criminal activity of these forms of organized crime.

Practice shows that most states tend to oppose the expansion of transnational organized crime which to achieve their criminal objectives and protect their own interests use violence and corruption. Analysis of transnational crime shows that violence and corruption are used mostly selectively for the rapid solution of specific problems. The most often used violence to implement a continuous process of criminal activity is only in the interests of "business": to ensure discipline in the organization, in the event of security threats, to intimidate rivals. The level of violence in various criminal organizations may vary, but in any case, violence is the principal controlling instrument to achieve their pragmatic goals.

Typically, the violence is not directly used for public and law enforcement agencies. For this purpose another effective method of action - corruption is widely used. Law enforcement agencies and state executive bodies were corrupted in order to avoid investigation and punishment for illegal lobbying and benefits of transnational criminal organizations. Corruption can be used to neutralize both individuals and entire institutions, and can have disastrous consequences for the credibility of political and social structures of society.

The author believes that the definition of transnational organized crime cannot be limited only by the characteristics of transnational organized crime. An important component of this concept is also characteristic of the specific entities involved in such activities. In addition, the characterization of transnational crime only through its activities does not allow one to distinguish the concept of transnational organized crime from such related concepts, such as international crime, one of the hallmarks of which is also "ignore national borders, "the commission of crimes.

Thus, transnational organized crime can be defined as the activity of criminal organizations and illicit communities with an extensive network of branches in other countries using international links to the permanent implementation of the global illegal activities related to the transferring of flow of information, money, physical objects, people, other tangible and intangible assets through state borders to take advantage of favorable market conditions in one or more foreign countries to receive substantial economic benefits as well as for efficient evasion from social control through corruption, violence and the use of significant differences in criminal justice systems in different countries. According to the author, the international community is too slow to respond to the threat of organized crime and corruption. Statements about the seriousness of this threat are rarely accompanied by practical deeds. In the way of more effective international response, there are three major obstacles: the lack of cooperation among States, weak coordination among international agencies and inadequate compliance with the existing regulations in different countries.

